

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 10-03-3776 קבוצת אקוסנס (מזרח תיכון) בע"מ נ' בתי זקוק לנפט בעמ

תיק חיצוני:

בפני: כב' השופטת שושנה שטמר

התובעת קבוצת אקוסנס (מזרח תיכון) בע"מ
ע"י ב"כ עו"ד לימור בן נון נחמני ושות'

נגד

הנתבעת בתי זקוק לנפט בע"מ
ע"י ב"כ עו"ד גיורא אונגר ואח'

1

החלטה

2

3

העובדות

1. לפני בקשה של התובעת, קבוצת אקוסנס (המזרח התיכון) בע"מ (להלן - "אקוסנס") להתיר חקירה נגדית של אחד מעדיה, לאחר שהוגש תצהיר במקום עדות ראשית של עד זה, שהוא אזרח ותושב ארה"ב, באמצעות "שיחת וידאו" (Video Conferencing). ההנמקה לבקשה היתה, שבשל מצבו הבריאותי וגילו של העד, הוא אינו יכול לטוס מארה"ב, מקום מגוריו, ולהגיע לארץ, על מנת למסור עדותו בבית המשפט.

9

2. התובענה היא בעניין מכרז שפרסמה בתי הזיקוק לפינוי בוצה. במכרז השתתפה גם אקוסנס, אשר הציעה במסמכיה במכרז לפנות את הבוצה בטכנולוגיה של חברת RLC האמריקאית. מנהלה והעומד מאחורי הטכנולוגיה של RLC הוא רוברט קרול (להלן - "קרול"), העד שאת עדותו מבקשים להשמיע בשיחת וידאו.

14

3. בדיון שהתקיים לפניי ביום 23.1.12 הלינה באת כח בתי הזיקוק על כי הבקשה הוגשה יום אחד בלבד לפני הדיון ולא היה סיפק בידה לבחון פסיקה המנוגדת לזו שהוצגה על ידי אקוסנס. בהחלטה באותו דיון קבעתי כי שני הצדדים יעבירו הפניות לפסיקה נוספת עד ליום 25.1.12 וכן התייחסות להפניות לפסיקה של הצד שכנגד, על עמוד אחד, וזאת עד ליום 29.1.12. אציין כי שני הצדדים חרגו מהנחייתי זו והגישו בנוסף גם התייחסות לפסיקה והשלכות הפסיקה למקרה ספציפי זה, וזאת על מספר עמודים. כמו כן הגישו הצדדים בקשות למחיקת התגובות והוצאתן מתיק בית המשפט. החלטתי שכאן, מתבססת על האמור בבקשת התובעת, על טיעוני הצדדים בפני ביום

21

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 10-03-3776 קבוצת אקוסנס (מזרח תיכון) בע"מ נ' בתי זקוק לנפט בעמ

תיק חיצוני :

1 23.1.12 וכן על עיון בהפניות לפסיקה והתגובות להן שניתנו על ידי הצדדים, ומבלי להתייחס
2 לטעונים שחרגו מהמסגרת אותה התרתי (וראו החלטתי מיום 30/1/12).

תמצית טיעוני הצדדים

4
5 4. לטענת אקוסנס, עדותו של קרול נדרשת כדי להוכיח את הנתונים הטכניים של הטכנולוגיה,
6 את השגתה את המטרה שבמכרז – פינוי הבוצה באופן יעיל ושאינו פוגע בסביבה, וכן את אופן
7 התנהלות הצדדים במועדים השונים בקשר למכרז הנדון. דא-עקא, שהעד קרול הוא כבן 77 שנה,
8 סובל ממצב בריאותי מדרדר ואין ביכולתו לעמוד בטיסה בת 15 שעות לישראל. לטענת אקוסנס, היא
9 פנתה, בסמוך להגשת התצהירים, לבי"כ בתי הזיקוק ועדכנו אותם על כוונתה להעיד את קרול
10 באמצעות שיחת וידאו. תשובת בתי הזיקוק התעכבה זמן רב למרות פניות חוזרות אליה, והמענה
11 השלילי ניתן רק ימים ספורים לפני הדיון שעמד להתקיים בבית המשפט. מסיבה זו הוגשה הבקשה
12 רק יום אחד קודם המועד שנקבע לדיון בתיק עצמו בבית המשפט.

13
14 5. לטענת באי-כוחה של בתי הזיקוק, העניינים הטכניים מהווים רק חלק קטן מתצהירו של
15 קרול, ועיקר עדותו נוגעת לעניינים אחרים, שהם בלב המחלוקת בין הצדדים – עד כמה ניתנו
16 הבטחה או מצג של בתי הזקוק כי אקוסנס תזכה במכרז. זאת ועוד; מצבו הרפואי של העד, ככל
17 שהוא מהווה סיבה לאי העדתו בארץ, לא הוכח; המכתב מרופאו האישי איננו חוות דעת רפואית
18 שניתן להגישה בבית המשפט ואינו מצביע על כך שהעד סובל ממחלה כשלהי העלולה לסכנו (נכתב
19 כי הוא סובל מגאוסט). בנוסף טענה בתי הזיקוק לחוסר תום לב אצל אקוסנס בכך שאקוסנס ידעה,
20 עוד בשלב ההגשה של תצהירי העדות מטעמה, כי קרול לא יוכל לבא ולהעיד. כמו כן, לעובדה, כי
21 קרול ידע שלא יאלץ לבוא ולהעיד בישראל יש משמעות כבדה לגבי אמינות תצהירו, כיוון שמראש
22 הסיק שלא יהיה עליו מורא הדין.

23
24 6. כל אחד מהצדדים הביא פסיקה לתמיכה בעמדתו. .

דיון

הנורמות הנהגות

25
26
27
28
29 7. התייצבותו של עד בפני בית המשפט נדרשת על-פי הדין הקיים כדי שהשופט היושב בדיון
30 יוכל להתרשם ממהימנותו באופן בלתי אמצעי (ראו י' קדמי על הראיות, חלק שלישי, עמ' 1413 ;

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 10-03-3776 קבוצת אקוסנס (מזרח תיכון) בע"מ נ' בתי זקוק לנפט בעמ

תיק חיצוני :

- 1 ע"א 397/87 יורם גיל נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ, פ"ד מד(2) 397 ; רע"א 4649/92 פקיד שומה
2 למפעלים נ' זורח ועדנה גהל, פ"ד מז(1) 564.
- 3 חריגים לחובת ההתייצבות נקבעו בעיקר במקרים בהם מי שנדרש לעדות אינו נמצא בתחום
4 הסמכות של בית המשפט, והוא מסרב להעיד או שהוא מוכן להעיד אך אינו יכול או מתקשה להגיע
5 ולהתייצב בפני בית המשפט.
- 6
- 7 8. כאשר מי שזומן לעדות נמצא מחוץ לתחום סמכות בית המשפט, והוא מסרב למסור עדות
8 (בהבדל מהמקרה שבו העד מוכן למסור עדות, אולם מבקש כי העדות תמסר בארץ מגוריו ולא
9 בארץ) ניתן לפנות לבית המשפט בבקשה לפי סעיף 47 לחוק עזרה משפטית למדינות חוץ, התשנ"ח-
10 1998 לכוף עליו את מתן העדות במקום מושבו. כן מאפשרת תקנה 15 לתקנות עזרה משפטית בין
11 מדינות, התשנ"ט-1999 לבית המשפט לגבות את העדות מהעד הסרבן באמצעות שיחת וידאו (ראו
12 ת"א(ת"א) 2349/04 אוחנה נ' Merck Sharp & Dohme (Israel 1996) (נבו 22.6.10). חקוקים
13 אלו אינם לענייננו כיוון שאין הודעה חד משמעית מהעד קרול שהוא מסרב למסור עדות.
- 14
- 15 9. כאשר עד מוכן להעיד אך נבצר ממנו או למצער, יש קושי משמעותי בהבאתו לישראל למתן
16 העדות, נקבעה דרך אלטרנטיבית ב-ס' 13(א) לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971 (להלן-
17 "פקודת הראיות") שנוסחו להלן:
- 18
- 19 "13. (א) לפי בקשת בעל דין במשפט אזרחי רשאי בית המשפט, אם נראה
20 צורך למען הצדק ולפי התנאים שהורה עליהם, לצוות שעד או כל אדם אחר ייחקר
21 בתצהיר על-ידי אדם פלוני ובמקום פלוני שמחוץ לתחום שיפוטו של בית
22 המשפט, ורשאי בית המשפט ליתן הוראה בכל דבר הכרוך באותה חקירה, כפי
23 שייראה סביר וצודק, ורשאי הוא להתיר לכל בעל דין להגיש את פרוטוקול העדות
24 כראיה באותו משפט".
- 25
- 26 על בסיס סעיף זה הכירה הפסיקה גם בהעדת עד באמצעות שיחת וידאו (ראו רע"א 3005/02
27 SMITHKLINE BEECHAM P.L.C נ' אוניפארם בע"מ, פ"ד נו(6), 865 (להלן-"פרשת
28 אוניפרם") ; ע"א 7516/02 ד"ר דוד פישר נ' רוי"ח יוכמן, תק-על 2005(2) 81, 85 (להלן-"פרשת
29 יוכמן"), ת"א 7010/05 ר.א.ס יזמות נ' כהן תמיר פורסם בנבו 5.4.09 וראו גם ש' לוי "תורת

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 10-03-3776 קבוצת אקוסנס (מזרח תיכון) בע"מ נ' בתי זקוק לנפט בעמ

תיק חיצוני :

- 1 הפרוצדורה האזרחית, מבוא ועקרונות יסוד" להלן - "לויך" עמ' 114. ראו גם דעתו של השופט
2 גרוניס ב רעא 3810/06 י. דורי את צ'קובסקי בניה והשקעות בע"מ נ' שמאי גולדשטיין) .
3
4 10. הקוים המנחים להפעלת סעיף 13(א) לפקודת הראיות הותוו על ידי השופט אגרנט בע"א
5 84/51 קלינגהופר נ' בלוס פ"ד ו(1) 198 (להלן-"פרשת קלינגהופר") והם :
6
7 1. פניית המבקש לבית המשפט נעשתה בתום לב.
8 2. יש בידי העדים, אשר המבקש חפץ בגביית עדותם מחוץ לתחומי השיפוט המקומי,
9 למסור עדות שהיא רלבנטית לשאלות השנויות במחלוקת במשפט גופו.
10 3. יש סיבה טובה, המונעת את בואם של העדים מחוץ לארץ והופעתם לחקירה בבית
11 המשפט בישראל.
12
13 כללים מנחים אלה תקפים גם כיום, אם כי הנטייה היא להקל בישומם עם ההתפתחות הטכנולוגית
14 וקיומם של מכשירים באיכות גבוהה, כזו המאפשרת לשופט לצפות בזמן אמת, בד בבד עם מסירת
15 העדות ובית המשפט יכול לשלוט בהתנהלות הדיון ולנתבו (ראו פרשת אוניפארם, בש"א 2668/03
16 E*TRADE Group Ins נ' קרדן טכנולוגיות בע"מ, פורסם בנבו 8.4.04, רע"א 28985-10-11
17 הפטריארכיה היוונית אורתודוקסית לירושלים נ' רפאל סלאח פורסם בנבו 15.12.11 (להלן -
18 "פרשת הפטריארכיה האורתודוקסית); ש' לויך עמ' 115).
19
20 11. היתרונות שבהעדת עדים הנמצאים בחו"ל באמצעות ועידת וידאו הן העלויות הנמוכות
21 בדרך כלל מאלו של הבאת העד לישראל, האפשרות לגבות עדויות כאשר נבצר מהעד להגיע למדינה
22 וצילום העדות, כאשר בדרך כלל עדות איננה נשמרת בצילום אלא בזכרונו של השופט ועד כמה
23 שהפרוטוקול משקף אותה. חסרונות ועידת וידאו הם, שבית המשפט אינו יכול להתרשם מעדותו של
24 העד באותה מידה לו, היה זה ניצב לפניו. להתרשמות ישירה יש משנה חשיבות כשמדובר בשאלת
25 מהימנות העד. חסרון יש גם בכך שהעד הנמצא מחוץ לתחום שיפוט בית המשפט פטור ממוראו של
26 בית המשפט ואף מהעונשים הצפויים למי שמעיד עדות שקר. בכך קיים חשש לפגיעה באמינותה של
27 העדות.
28 לחשיבותה של העדות משקל נכבד בהחלטה אם להתירה באמצעות ועידת וידאו. מחד גיסא, ככל
29 שחשיבות העדות גדולה, חשוב יותר שבית המשפט יוכל להתרשם באופן בלתי אמצעי מהעד הניצב

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 10-03-3776 קבוצת אקוסנס (מזרח תיכון) בע"מ נ' בתי זקוק לנפט בעמ

תיק חיצוני:

- 1 לפניו וממהימנותו. מאידך גיסא, אם שוכנע בית המשפט שאכן נבצר מהעד לבוא ולהעיד, תטה הכף
2 להתרת עדותו בוידאו על מנת שלא תמנע מסירת העדות (ראו פרשת אוניפארם).
3
4 12. יש חשיבות אף לשאלה מטעמו של מי הוזמן העד: נטית הפסיקה היא לחייב את התובע,
5 יוזם ההליך, להתיצב לפני בית המשפט. בקשה מעין זו, תעתר ביתר קלות, כאשר העד שמבוקש
6 להשמיעו בועידת וידאו הוא עד נייטרלי או שבא להעיד מטעם הנתבע (ראו פרשת הפטריארכיה
7 האורתודוקסית, פרשת אוניפארם, ת"א 7010/05 ר.א.ס יזמות נ' כהן תמיר 2009). סרובו המוחלט
8 של עד, שאיננו צד מעונין בהליך, לבוא לארץ על מנת להעיד יכול גם הוא להוות הצדקה לאישור
9 העדתו בועידת וידאו. (ראו פרשת אוניפארם).
10
11 13. הנימוקים שהתקבלו כמצדיקים העתרות לבקשה להעיד בועידת וידאו היו מגוונים: גיל
12 מופלג של 95 שנה ומצב בריאותי (בש"א 1289/07 מ.ג.ש חברה לשיווק מזון נ' אחמד ח'אלד פריד
13 ואח', פורסם בנבו 10.4.07). מנגד, גיל 77 לא הוכר כגיל מופלג המצדיק העדה מרחוק (ת"א 1419/08
14 נ' א. לוי השקעות ובנין בע"מ, פורסם בנבו 21.12.09); מצבו הבריאותי של העד **Mallorca One**
15 **Stop Homes S.L** הבריאותי של העד (ראו פרשת קלינגהופר; רע"א 4649/92 **פקיד שומה**
16 **למפעלים גדולים נ' גהל**, פ"ד מז(1) 564 (1993)); חשש מהמצב הביטחוני בארץ בעת מתן העדות
17 (ראו פרשת אוניפארם, רע"א 10923/02 **שניידר נ' Bayerische Landesbank**, [פורסם בנבו];
18 רע"א 6635/02 **סופרפלסט בע"מ נ' Industrielle Societe Nouvelle de Chimie**, פ"ד נו(6) 739
19 (2002)); מניעה מסיבות בטחוניות ומדיניות (ת"א 3319/05 **עזבון המנוח אלאסטאל ז"ל נ' משרד**
20 **הבטחון- לשכת היועץ המשפטי**, פורסם בנבו 20.2.2011). מנגד לא הוכרו נימוקים של מצב כלכלי
21 (ראו פרשת קלינגהופר); חשש מחקירה פלילית; מוראם של נושים המצפים לחייב עם הגיעו לארץ
22 (ראו פרשת יוכמן בעמ' 85 בפסקה 7; בש"א 8967/05 – ת"א (חיפה) 152/02 **נימר אליאס דאוד נ'**
23 **זוהיר יוסף דאוד**, תק-מח 2005(3), 7369).
24
25 14. נחזור לבקשה כאן:
26 המבקשת טענה, כי עדותו של קרול היא חשובה ומהותית לתביעה (סעיף 4 לבקשה). קרול הוא נשיא
27 חברת RLC ומפתח טכנולוגיית ה-ATDU, בה ביקשה התובעת להשתמש, אם תזכה במכרז. עדותו
28 מתבקשת הן לצורך הוכחת התאמת הטכנולוגיה לדרישות המכרז, והן במחלוקת על אופן התנהלות
29 הצדדים בהליכים לקראת הכרזת הזוכה במכרז. היא אף מתייחסת לנוק, שחברתו של קרול טוענת

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 10-03-3776 קבוצת אקוסנס (מזרח תיכון) בע"מ נ' בתי זקוק לנפט בעמ

תיק חיצוני :

1 שנגרם לה עקב התנהלות הנתבעת. התובעת הודתה כי העדות אינה עדות טכנית בלבד. בנסיבות
2 אלו, יש לתת משקל יתר להתרשמותו הבלתי אמצעית של בית המשפט מאמינותו ומהימנותו של
3 העד.
4 בנוסף, עד זה אמנם איננו צד פורמאלי בהליך אך כיוון שבכוונת התובעת היה להשתמש בטכנולוגיה
5 שבבעלותו הבלעדית, היה גם הוא נהנה מהזכיה במכרז. לכן יש להתייחס אליו כאל עד מעונין מטעם
6 התביעה. כאמור, נטיית בית המשפט היא להחמיר עם התביעה בכל הנוגע להעדה מרחוק, יותר
7 מאשר עם הנתבע, המתגונן, או עם עדים נייטרלים.
8 לגבי הסיבות המונעות מהעד להגיע לארץ לבא ולהעיד, הרי התשתית העובדתית שהעמידה התובעת
9 בפני בית המשפט היא מצומצמת ביותר וכללה רק מכתב כללי מרופאו של העד. וזה נוסחו של
10 המכתב:

11

12 **"I am the primary care physician for De Carroll. With his**
13 **multiple medical conditions including gout and old age, no**
14 **extensive travel is recommended at this time."**

15

16 הן גילו של העד, והן מחלת ה gout ממנה הוא סובל, אינן, לכאורה, מחלות המונעות מאדם לטוס,
17 ולו טיסות טרנס אטלנטיות. אף מכתבו של הרופא אינו כולל איסור מוחלט על טיסה אלא המלצה
18 כללית בלבד.
19 הפסיקה שהוזכרה הכירה אמנם שיש לאפשר מתן עדות באמצעות הוועדות בוידאו, בהתחשב
20 בהתקדמות הטכנולוגיה, אך זאת כאשר קיימים גורמים כבדי משקל המונעים את הגעת העד לארץ
21 או למצער עלולים לגרום לו נזק ממשי. במקרה זה הסיבה היחידה, למעשה, היא גילו המתקדם של
22 העד, והיא איננה מספקת. לא הועמד לפני חומר רקע מספיק על מנת לקבוע כי הטיסה מסכנת
23 אותו: לא הוגשה תעודה רפואית שצויין בה שהיא לצורך הגשתה לבית המשפט, המחלה שאוזכרה
24 בתעודה איננה, לכאורה, מסוג המחלות שטיסה עלולה להחמירן ולסכן את העד, לא היתה
25 התייחסות לתנאי טיסה משופרים – כגון הפסקה בלונדון ליום יומיים, נסיעה במחלקה שבה יש
26 תנאים משופרים, ליווי רופא, לא צורך למשל העתק הדרכון על מנת להראות כי מאז טיסתו
27 האחרונה לארץ לפני כשנתיים, הוא הפסיק לטוס. בנסיבות אלו, גוברים השיקולים המחייבים את
28 התיצבותו של העד בבית המשפט.

29

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 10-03-3776 קבוצת אקוסנס (מזרח תיכון) בע"מ נ' בתי זקוק לנפט בעמ

תיק חיצוני :

1 16. לפיכך אני דוחה את הבקשה להעדה מרחוק.

2

3 17. עקב התנהלותם של שני הצדדים בהליכים הנוגעים לבקשה זו, לרבות בקשת הנתבעים

4 להתיר להם להגיב שלא רק על ידי הגשת פסיקה וצירוף תגובתם לבקשה, אינני פוסקת הוצאות.

5

6 ניתנה היום, ח' שבט תשע"ב, 01 פברואר 2012, בהעדר הצדדים.

7

8

שושנה שטמר, שופטת

9